

NORGES HØYESTERETT

Den 11. juni 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-01247-A, (sak nr. 2014/2005), sivil sak, anke over dom,

A (advokat Kristin Hegstad)

mot

B (advokat Simon L. Stende – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Arntzen**: Saken gjelder krav om skjevdeling. Spørsmålet er om formue ved ekteskapets opphør "klart kan føres tilbake" til midler som den ene ektefellen eide da ekteskapet ble inngått, jf. ekteskapsloven § 59 første ledd.
- (2) B og A ble samboere i 1994 og giftet seg i desember 1995. Partene hadde felleseie. De fikk en sønn i 1996. B hadde en sønn fra før.
- (3) Under ekteskapet var A i fullt arbeid, mens B arbeidet deltid som hjelpepleier. I 2008 tok paret til seg to fosterbarn, og B ble lønnet som fostermor. Arbeidsdelingen i hjemmet var at han hadde hovedansvaret for den økonomiske forsørgelsen av familien, mens hun hadde hovedansvaret for husarbeidet og barna.
- (4) Samlivet mellom partene opphørte 22. desember 2009, som er skjæringstidspunktet for felleseieskiftet.

- (5) Partene kom ikke til enighet om skifteoppgjøret, og det ble åpnet offentlig skifte i desember 2011. Uenigheten gjaldt først og fremst As skjevdelingskrav.
- (6) Da partene giftet seg, eide A en leilighet i X i Y kommune. Leiligheten kjøpte han i 1987 for 496 000 kroner. Verdien av leiligheten da ekteskapet ble inngått er omtvistet. Pantegjelden påheftet eiendommen var på dette tidspunkt 267 000 kroner.
- (7) I mai 1996 kjøpte partene en fellesbolig i Z i Æ kommune, som ble solgt i august 2011.
- (8) Etter kjøpet av fellesboligen ble leiligheten i X leid ut frem til den ble solgt i september 2004. Gjelden var da nedbetalt. Det er omtvistet om nedbetalingen skjedde med skjevdelingsmidler fra utleie av leiligheten.
- (9) Netto vederlag fra salget av leiligheten var i underkant av 890 000 kroner og ble satt inn på en konto i Nordnet Bank, som A hovedsakelig brukte til kjøp og salg av aksjer.
- (10) Fra Nordnet-kontoen gikk det også betydelige midler til dekning av fellesinvesteringer; herunder 137 000 kroner ved kjøp av Mercedes bil i april 2005, 477 800 kroner ved kjøp av Princess fritidsbåt i mai 2006 og 79 000 kroner ved kjøp av Hyundai bil i august 2008. Det gikk i tillegg store beløp fra kontoen til dekning av blant annet fellesinvesteringer, beløp som senere ble tilbakeført etter låneopptak. A flyttet endelig betydelige beløp mellom Nordnet-kontoen og to høyrentekonti han hadde.
- (11) I 2008 opprettet A et eget selskap, A Invest Ltd (NUF). Han fortsatte med kjøp og salg av aksjer gjennom dette selskapet.
- (12) Under det offentlige skiftet krevde A blant annet skjevdeling av deler av vederlaget fra salget av fellesboligen. Han krevde dessuten skjevdeling av en prosentvis andel av verdien av båten og bilene samt nettoverdien av selskapet A Invest Ltd. Grunnlaget for disse kravene var at eiendelene var finansiert med midler fra Nordnet-kontoen, som igjen kunne føres tilbake til midler fra leiligheten i X. B bestred kravene og gjorde gjeldende at det ikke var grunnlag for skjevdeling.
- (13) Da det ikke lyktes partene å komme til enighet, ble A pålagt å reise skiftetvist. Han tok ut søksmål ved Nedre Romerike tingrett. Tingretten avsa 12. november 2013 dom med slik domsslutning:

"1. As krav om skjevdeling tas ikke til følge.

2. A dømmes til å betale B sakens omkostninger med 150 000 - hundreogfemtitten - kroner innen to uker fra forkynnelse av denne dommen."

- (14) A anket dommen til Eidsivating lagmannsrett. Lagmannsretten avsa 29. august 2014 dom med slik domsslutning:

"1. Ved felleseieskiftet med B gis A rett til å holde 6,24 % av verdien av boligen i Z 3, 2044 Å, samt et beløp på 56 477 - femtisekstusenfirehundreogsyttisv - kroner utenfor delingen. For øvrig forkastes anken.

2. Sakskostnader tilkjennes ikke, hverken for tingretten eller lagmannsretten."

- (15) A anket dommen til Høyesterett hva angår kravet om skjevdeling av verdiene han mener kan føres tilbake til leiligheten i X. Anken rettet seg både mot lagmannsrettens bevisbedømmelse og rettsanvendelse i tilknytning til bruk av nettoberegningsmetoden. B innga tilsvar med påstand om at lagmannsrettens dom stadfestes. Skjevdelingskravet knyttet til fellesboligen i Z er følgelig rettskraftig avgjort.
- (16) Høyesteretts ankeutvalg ga 14. januar 2015 samtykke til ankebehandling av skjevdelingskravene knyttet til andeler av verdiene av Princess fritidsbåt, Hyundai bil og A Invest Ltd. Ankeutvalget presiserte beslutningens rekkevidde slik: "Dette innebærer både spørsmålet om lånet på leiligheten er betalt ned med midler som kan skjevdeles, og spørsmålet om midlene klart kan tilbakeføres til leiligheten etter at de ble satt inn på en aksjehandelskonto". Rettsanvendelsesanken vedrørende nettoberegningen er ikke fremmet til behandling i Høyesterett.
- (17) Den ankende part, A, har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (18) A brakte leiligheten i X inn i felleseiet. Basert på Norges Eiendomsmeglerforbunds boligprisstatistikk for perioden 1986–2014 må det legges til grunn at eiendommen da var verdt 445 000 kroner. Etter fratrekk av pantegjelden utgjorde hans skjevdelingsmidler 178 000 kroner ved ekteskapets inngåelse. Dette gir en skjevdelingsandel på verdier som kan tilbakeføres til leiligheten på 40 prosent.
- (19) Leiligheten ble leid ut i tidsrommet juni 1996 til den ble solgt i september 2004. Netto leieinntekter i perioden var 348 751 kroner. Leieinntektene er avkastning på skjevdelingsmidlene, og er følgelig også gjenstand for skjevdeling.
- (20) Leieinntektene ble benyttet til å nedbetale pantelånet på leiligheten i X. Den omstendighet at leieinntektene gikk inn på As lønnskonto, innebærer ikke at skjevdelingsmidlene ikke lenger er identifiserbare. Det avgjørende er at månedlige avdrag på lånet ble trukket fra hans lønnskonto. Det er en presumsjon for at det er en økonomisk sammenheng mellom avkastningen på skjevdelingsmidlene og kostnadene knyttet til disse. Tilsvarende må det presumeres en økonomisk sammenheng mellom løpende lønnsinntekter og løpende fellesutgifter. Verdien av leieinntektene var gjennom gjeldsnedbetalingen følgelig klart i behold.
- (21) Netto salgssum for leiligheten ble overført til aksjehandelskontoen i Nordnet Bank. 40 prosent av det opprinnelige innskuddet på 882 471 kroner er As skjevdelingsmidler. Den omstendighet at midler fra Nordnet-kontoen dels er blitt benyttet til aksjetransaksjoner, dels til mellom- og delfinansiering av felles anskaffelser, innebærer ikke at skjevdelingsretten er gått tapt. Klarhetskravet er oppfylt så lenge A har ført nøyaktige opptegetninger over midlene som underbygges av kontoutskrifter. Identiteten er også i behold etter at innestående ble flyttet til en tilsvarende konto tilhørende A Invest Ltd. Svingninger i Nordnet-kontienes saldoer skyldes aksjekjøp og har ingen betydning for skjevdelingskravets eksistens. Skjevdelingsprosenten knyttet til de ulike eiendelene varierer avhengig av tilførte likedelingsmidler.
- (22) A har nedlagt slik påstand:

"1. I skifteoppgjøret med B har A rett til å holde utenfor delingen en andel av verdien av A Invest Ltd. (NUF), Princess fritidsbåt og Hyundai personbil,

fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til - 33,5 % av verdien av A Invest Ltd (NUF)

- 13,0 % av verdien av Princess fritidsbåt
 - 24,7 % av verdien av Hyundai personbil
- Samt et beløp på 133 407 kroner.**

2. A tilkjennes saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."

- (23) Ankemotparten, B, har i korte trekk gjort gjeldende:
- (24) Det er ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at leiligheten i X hadde positiv nettoverdi da ekteskapet ble inngått. Uansett kan verdien ikke settes høyere enn 310 000 kroner, som den var oppført med i As eget regnskap. Dette gir en skjevdelingsbrøk på inntil 13,5 prosent.
- (25) Det aksepteres at leieinntektene i utgangspunktet er skjevdelingsberettiget avkastning forutsatt at tilbakeføringskravet er oppfylt. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at gjelden ble nedbetalt med leieinntektene. Inntektene gikk inn på As lønnskonto og ble sammenblandet med likedelingsmidler der. De mistet derved sin økonomiske identitet. Det må uansett gjøres skjønnsmessig fradrag for den delen av avkastningen som skyldes As egen innsats i tilknytning til utleievirksomheten.
- (26) Videre har vederlaget fra salget av leiligheten i X blitt ombyttet i andre formuesgjenstander og sammenblandet med felleseiemidler. Dette har skjedd i så stor grad at midlene på skjæringstidspunktet ikke lenger kan anses for å være i behold. Særlig gjennom omfattende "daytrading", som kjennetegnes ved et stort antall transaksjoner, har de opprinnelige verdiene gradvis tapt sin identitet. Det er videre uklart hvilken verdi aksjeporteføljen har hatt til enhver tid, og Nordnet-kontiene har periodevis hatt negative saldoer. Også dette underbygger at de opprinnelige skjevdelingsmidlene er tapt.
- (27) B har nedlagt slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. A idømmes sakens omkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."**
- (28) *Jeg er kommet til samme resultat som lagmannsretten.*
- (29) Utgangspunktet er at felleseiet skal likedeles, jf. ekteskapsloven § 58 første ledd. Dette utgangspunktet fravikes dersom vilkårene for å kreve skjevdeling etter § 59 er til stede. Bestemmelsens første ledd lyder slik:
- "Verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller ved gave fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen."**
- (30) Paragrafens annet og tredje ledd åpner for henholdsvis en skjønnsmessig innskrenkning og en skjønnsmessig utvidelse av skjevdelingsretten. Dette er ikke tema i saken her.
- (31) I Ekteskapslovutvalgets innstilling, NOU 1987: 30 del II, side 130 er klarhetskravet i § 59 første ledd omtalt slik:

"Den ektefelle som krever skjevdeling, har bevisbyrden for at formuen kan tilbakeføres til midler som han eller hun eide ved inngåelsen av ekteskapet eller senere ervervet ved arv eller gave. Formuleringen 'klart kan føres tilbake til' er valgt for å få frem at ektefellen ikke vil ha rett til skjevdeling dersom det er tvil om formuen stammer fra midler som nevnt. Regelens hensikt er å avskjære tvister hvor ikke faktum er noenlunde på det rene."

- (32) Justisdepartementet sluttet seg til dette, og uttalte samtidig at det "kreves mer enn alminnelig bevisovervekt", jf. Ot.prp. nr. 28 (1990–1991) side 121. Dette er fulgt opp i rettspraksis, jf. Rt. 2001 side 1434 side 1440.
- (33) Som omtalt i forarbeidene, oppstår det normalt ikke bevismessige problemer der de opprinnelige eiendelene er i behold på skjæringstidspunktet. Et skjevdelingskrav er et verdikrav, ikke et naturalkrav. Problemene oppstår når de opprinnelige eiendelene er byttet om med andre formuesgoder og blandet sammen med ektefellenes likedelingsmidler. Vurderingstemaet ved slike ombyttings- og sammenblandingstilfeller må være om de formuesgodene som kreves skjevdelt, har tilstrekkelig økonomisk identitet med de opprinnelige skjevdelingsmidlene. Denne vurderingen reiser både bevisspørsmål og rettsanvendelsesspørsmål.
- (34) Jeg går så over til vurderingen av saken her.
- (35) Spørsmålet er om prosentvise andeler av A Invest Ltd, Princess fritidsbåt og en Hyundai personbil "klart kan føres tilbake til" leiligheten i X. Det er også nedlagt påstand om skjevdeling av inntil 133 407 kroner, som hevdes å kunne tilbakeføres til leieinntektene i perioden 1996 til 2004.
- (36) Partene er uenige om leilighetens verdi ved ekteskapets inngåelse. Med det resultat jeg er kommet til, er det ikke nødvendig å ta endelig stilling til dette. Jeg finner det imidlertid bevist at leiligheten hadde en positiv nettoverdi da ekteskapet ble inngått. Lagmannsretten har etter umiddelbar bevisførsel lagt til grunn en verdi på 310 000 kroner. I så fall har A et potensielt skjevdelingskrav knyttet til eiendommen på 13,5 prosent. Han har selv anført at leilighetens inngangsverdi var 440 000 kroner, noe som gir et potensielt skjevdelingskrav på 40 prosent.
- (37) Etter mitt syn kan formuesgodene som kreves skjevdelt – uansett skjevdelingsbrøk – ikke "klart" tilbakeføres til leiligheten i X.
- (38) Jeg behandler først spørsmålet om lånet på leiligheten er nedbetalt med midler som kan kreves skjevdelt.
- (39) Partene er enige om at nettoinntektene fra utleie av leiligheten i X er avkastning som i utgangspunktet vil kunne være gjenstand for forholdsmessig skjevdeling. Jeg er enig i dette.
- (40) At også avkastning på skjevdelingsmidler kan være gjenstand for skjevdeling er forenlig med lovens ordlyd, selv om det ikke sies uttrykkelig. Forarbeidene omtaler ikke avkastning, men det legges likevel til grunn der at verdiøkning på skjevdelingsmidler som skyldes alminnelig prisstigning kan kreves skjevdelt. I dommen inntatt i Rt. 2008 side 769 aksepterte Høyesterett indeksregulering av skjevdelingsmidler brukt til nedbetaling av

gjeld. At også avkastning i form av renter kan være gjenstand for skjevdeling, samsvarer godt med dette. Den alminnelige oppfatning i juridisk teori er at skjevdelingsretten også omfatter avkastning. Jeg nøyer meg med å vise til Holmøy i "Om skjevdeling", Lov og Rett 1997 side 25 punkt 3.3, Holmøy og Lødrup, Ekteskapsloven kommentarutgave, 2001, side 394 og Lødrup og Sverdrup, Familieretten, 2011, side 262.

- (41) Selv om en skjevdelingsrett knyttet til avkastning vil kunne reise konfliktfremmende bevis- og rimelighetsspørsmål, finner jeg ikke tilstrekkelig grunnlag for å fravike en så vidt langvarig og festnet rettsoppfatning. Det må imidlertid trekkes en grense mellom avkastning og aktiv kapitalforvaltning. Dette gjelder også for leieinntekter avhengig av hvor stor egeninnsats utleien er forbundet med.
- (42) Det er på det rene at de månedlige leieinntektene gikk direkte inn på As lønnskonto. Månedlige renter og avdrag på leilighetslånet ble trukket fra den samme lønnskontoen. I den grad det kan føres bevis for at de månedlige leieinntektene gikk til nedbetaling av månedlige avdrag, mener jeg en slik rent midlertidig sammenblanding med lønnskontoens likedelingsmidler ikke i seg selv er til hinder for skjevdeling. I praksis vil det nok kunne være vanskelig å oppfylle klarhetskravet i § 59 første ledd i tilfeller som dette.
- (43) Jeg tar ikke stilling til i hvilken grad leieinntektene rent faktisk ble benyttet til å nedbetale restgjelden. Spørsmålet om verdiene er i behold på skjæringstidspunktet må uansett bedømmes på grunnlag av den etterfølgende bruken av nettoinntektene fra salget av leiligheten.
- (44) Dette bringer meg over til spørsmålet om formuesgodene som kreves skjevdelt, kan tilbakeføres til leiligheten i X også etter at salgsinntektene ble satt inn på aksjehandelskontoen. Jeg minner om at fritidsbåten og personbilen ble delfinansiert med midler fra denne kontoen.
- (45) Netto salgsinntekter på i underkant av 890 000 kroner ble, som jeg tidligere har nevnt, satt inn på en konto i meglerhuset Nordnet Bank. Kontoen ble primært brukt til kjøp og salg av aksjer på daglig basis – såkalt daytrading. Den ble opprettet i november 2004, og avvirket i forbindelse med at innestående beløp ble overført til en tilsvarende Nordnet-konto tilhørende A Invest Ltd. Også aksjeporteføljen ble overført til dette selskapet. Det er enighet om at selskapets verdi på skjæringstidspunktet var 1 624 000 kroner.
- (46) Det var A selv som kjøpte og solgte aksjer med midlene fra Nordnet-kontiene. Transaksjonene ble som oftest foretatt i pauser innenfor vanlig arbeidstid.
- (47) Jeg vil særlig fremheve to forhold som etter min mening gjør at inntektene fra salget av leiligheten har mistet sin økonomiske identitet som skjevdelingsmidler.
- (48) Det er ikke tvilsomt at verdiøkning på skjevdelingsmidler som skyldes ektefellens innsats under ekteskapet, er gjenstand for likedeling, jf. Ekteskapslovutvalgets innstilling, NOU 1987: 30 del II, side 83. Den verdiskapning som skyldes As innsats med aksjetransaksjonene, skal følgelig likedeles.
- (49) Aktiv "daytrading" krever at markedene følges tett. De fremlagte transaksjonsoversiktene viser at det i perioden 2004–2009 skjedde i underkant av 3000 aksjetransaksjoner, og at millionbeløp gikk inn og ut av Nordnet-kontiene. Etter min mening innebærer As

investeringsvirksomhet at de opprinnelige skjevdelingsmidlene gradvis er fortrent til fordel for en vedvarende tilførsel av likedelingsmidler.

- (50) Dertil kommer at aksjehandelen også skjedde med lånte midler. Det er på det rene at Nordnet-kontiene vekslet mellom positive og negative saldoer. I tillegg til svingningene som skyldtes private uttak, la kontienes kredittramme til rette for at midlene i perioder kunne være bundet opp i aksjer. Noen løpende oversikt over aksjeporteføljens verdi foreligger ikke.
- (51) Ekteskapslovutvalgets flertall omtaler en lignende situasjon med svingninger i saldoen på en skjevdelingskonto, som et eksempel på at *"opprinnelige eiendeler er forbrukt, men hvor nye er kommet til"*, jf. NOU 1987: 30 del II, side 83. Problemstillingen er også berørt i dommen inntatt i Rt. 2001 side 1434. Spørsmålet var om tilbakeføringsvilkåret var oppfylt i et tilfelle hvor ektefellene hadde sammenblandet økonomi og hvor det var blitt foretatt refinansiering og låneopptak i tilknytning til kjøp av blant annet nye eiendommer. Om dette uttalte Høyesteretts flertall følgende på side 1440:

"... Den ankende part gjør gjeldende at ... det har funnet sted en ombytning av verdier, slik at eiendommen i Z erstatter boligen i X, og at mellomliggende transaksjoner er uten interesse ved konstateringen av at verdiene klart er i behold.

Slik jeg ser det, er nettoverdien av eiendommen i X ikke byttet direkte om i eiendommen i Z. Det fant ikke sted noen direkte overføring av verdier fra X til Z. Kjøpet i Z ble, som tidligere nevnt, i sin helhet finansiert ved et nytt banklån, mens salgssummen for eiendommen i X i sin helhet ble benyttet til nedbetaling av eldre lån i X og Y Sparebank."

- (52) Både låneopptakene og sammenblandingen med likedelingsmidler gjør at det heller ikke i saken her er mulig å påvise noen direkte overføring av verdiene fra det opprinnelige innskuddet i Nordnet-kontoen til de verdier som nå kreves skjevdelt. En beregnet eller indirekte verdimesig sammenheng er etter mitt syn ikke tilstrekkelig til å konstatere at skjevdelingsmidlenes økonomiske identitet er i behold.
- (53) Min konklusjon er etter dette at vilkårene for skjevdeling i § 59 første ledd ikke til stede, og at anken forkastes.
- (54) Den ankende part har tappt saken, og skal i utgangspunktet erstatte ankemotpartens sakskostnader for Høyesterett. Saken har reist prinsipielle spørsmål, og jeg er blitt stående ved at erstatning for sakskostnader ikke bør idømmes. Jeg finner heller ikke grunn til å endre lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse.
- (55) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

- (56) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (57) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (58) Dommer **Noer:** Likeså.
- (59) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (60) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. Sakskostnader for Høyesterett tilkjennes ikke.

Riktig utskrift bekreftes: